

KAN HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Leman BİROL, Hicran BEKTAŞ

- Eritrosit Hastalıkları
- Lökosit Hastalıkları
- Trombosit Hastalıkları

En sık karşılaşılan kan hastalıkları anemi, polisitemi, lökopeni ve nötropeni, lökositoz, lenfoma, miyeloma, lösemi ve çeşitli kanama ve koagülasyon bozukluklarıdır. Bu hastalıklara yakalanan hastaların hemşirelik bakımının geliştirilmesinde çok dikkatli bir değerlendirme ve yakın izlem gereklidir. Komplikasyonların önlenmesinde hasta eğitimi çok önemlidir.

ERİTROSİT HASTALIKLARI

- Anemiler
- Edinsel Anemiler
- Demir Eksikliği Anemisi
- Megaloblastik Anemiler
- Folik Asit Eksikliği Anemisi
- Pernisiyöz Anemi (B₁₂ Vitamini Eksikliği)
- Aplastik Anemi
- Miyelodisplastik Sendrom
- Hemolitik Anemiler
- Orak Hücreli Anemi
- Talasemiler
- Polisitemiler
- Glukoz-6-fosfat Dehidrogenaz (G6PD) Yetersizliği
- Kalıtsal Sferositoz
- Otoimmün Hemolitik Anemiler
- Kalıtsal Hemokromatozis

ANEMİLER

Hastalık Tanımı

Kandaki hemoglobin konsantrasyonunun dolayısıyla dolaşımdaki eritrosit miktarının normalden düşük olmasına anemi denir. Vücut dokularına giden oksijen miktarı da azalır. Anemi genellikle kendisi bir hastalık değil, sıklıkla altta yatan bir hastalığın semptomu olarak kabul edilmektedir.

Etiyoloji ve Patofizyoloji

Aneminin etiolojisinde çok değişik faktörler yer alır. Örneğin; anemi, kan kaybı, eritrosit üretiminde azalma ya da yıkımından kaynaklanır (Tablo 5).

Anemilerin etiyolojik faktörlerine göre sınıflandırılması verilmiştir. Anemiler eritrositlerin morfolojik görünümüne göre (örn; normositik, mikrositik) ya da patolojinin nedenine göre (örn; hemolitik ya da hemorojik) sınıflandırılır. Hemşirelik bakımı için değerlendirme, tanılama yönünden daha pratik olduğundan Tablo 5'de görülen sınıflama doğrultusunda anemiler ele alınmıştır. Anemiler konjenital ya da edinsel (kazanılmış) olabilir.

Aneminin en sık nedenleri, fazla kan kaybı, eritrosit yapım eksikliği, anormallikler veya eritrositlerin aşırı tahribi gibi nedenler olabilir.

Kaynaklar

- Ackley BJ, Ladwig GB: Nursing Diagnosis Handbook, Tenth Edition, Missouri, Elsevier, 2014.
- Adams PC, Barton JC: Haemochromatosis.: Lancet 2007;370(9602):1855-1860.
- Akyol AD: Kan Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir, 2013.
- Altıparmak MR, Hamuryudan V, Sonsuz A, Yazıcı H: İç Hastalıkları, 2. Baskı, İstanbul, İstanbul Tıp Kitabevi, 2012.
- American Society of Hematology. Guidelines and Quality Care, 2018: <http://www.hematology.org/Clinicians/Guidelines-Quality/> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
- Arat M: Ortaçağda Aforoz, Günümüzde Aferez, <http://www.thd.org.tr/thdData/userfiles/file/Ortacagdaaforoz.pdf> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
- Bektaş H: Hematolojik bozukluklar. In: Hogan M, Dentlinger N, Ramdin V (eds) Çeviri Editörleri: Çelik S, Yeşilbalkan ÖU (çeviri eds): Dahili ve Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği. [Medical-Surgical Nursing], 3. Basımdan Çeviri, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., 2015, ss: 443-482.
- Betcher J, Van Ryan V, Mikhael J: Chronic anemia and the role of the infusion therapy nurse.: Journal of Infusion Nursing 2015;38(5):341-348.
- Chonghaile MN, O'Regan L: Nursing care of conditions related to haematological disorders. In: Brady AM, McCabe C, McCann M. Fundamentals of Medical-Surgical Nursing. A systems Approach, UK, John Wiley & Sons Ltd, 2014, pp: 386-421.
- Crookston K, Koenig SC, Reyes MD: Transfusion reaction identification and management at the bedside.: Journal of Infusion Nursing 2015;38(2):104-113.
- Çürük GN: Hematolojik sorunlar ve hemşirelik yönetimi. Ovayolu N, Ovayolu Ö, (editörler). Temel İç Hastalıkları Hemşireliği ve Farklı Boyutlarıyla Kronik Hastalıklar, Adana, Nobel Kitabevi, 2016, ss: 489-524.
- Dougherty L, Lamb J: Intravenous Therapy in Nursing Practice, 2nd Edition, Oxford: Blackwell Publishing, 2009.ma
- Erol Ç, Yalçın A: İç Hastalıkları Hematoloji, MN Medikal & Nobel, Ankara, 2011.33(1):19-24.
- Gaskell H, Derry S, Moore R, McQuay HJ, et al.: Prevalence of anaemia in older persons: Systematic review.: BMC Geriatrics 2008;8(1):1471-2318.
- Giagounidis AA, Germing U, Aul C: Current treatment strategies in low-risk myelodysplastic syndromes.: Cancer Treatment Reviews 2007;19-24.
- Greenberg E: Thrombocytopenia: A destruction of platelets.: Journal of Infusion Nursing 2017;40(1):41-50.
- Guyton AC, Hall JE: Kan hücreleri, bağışıklık ve kan pıhtılaşması. In: Guyton AC, Hall JE (eds): Çavuşoğlu H, Yeğen BÇ (çeviri eds): Tıbbi Fizyoloji, 11. Baskı, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2007, ss: 417-468.
- Hematoloji Uzmanlık Derneği: Kan Hastalıkları, http://www.kanhastaliklari.org.tr/icerik.php?id=531&alt_id=579&tab=530 (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
- Hoffmann R: Hematology: Basic Principles and Practice. 5th Edition, Philadelphia, Churchill Livingstone, Elsevier.
- Jemal A, Siegel R, Ward E, Hao Y, Xu J, Murray T, et al.: Cancer Statistics 2008. CA Cancer J Clin. 2008;58:71-96.
- Kaptan G, Dedeli Ö: Hematopoetik sistem hastalıkları ve hemşirelik bakımı. Teoriden Uygulamaya Temel İç Hastalıkları Hemşireliği Kavram ve Kuramlar, İstanbul, İstanbul Tıp Kitabevi, 2012, ss: 237-267.:Konak Ş, Polat M: Glukoz 6 fosfat dehidrogenaz enzim eksikliği; tanı ve tedavi.: MAKÜ Sag. Bil. Enst. Derg 2015;3(2):7-83.
- Kotter ML, Trevithick SG: Alterations in oxygen transport. In: Copstead LE, Banasik J (eds): Pathophysiology, 5th Edition, Missouri, Elsevier, 2013, pp 255-293.
- Kutlutürkan S: Kan hastalıkları ve hemşirelik bakımı akıl notları. Bedük T. (editör). İç Hastalıkları Hemşireliği Akıl Notları, Ankara, Güneş Tıp Kitabevi, 2016, ss: 145-160.
- Mangan P, Gleason C, Micelli T. Autologous hematopoietic stem cell transplantation for multiple myeloma.: Clinical Journal of Oncology Nursing 2016;20(3):310-317.
- Martin M, Haines D: Clinical management of patients with thalassemia syndromes.: Clinical Journal of Oncology Nursing 2013;17(6):43-47.

26. Matthie N, Jenerette C: Sick cell disease in adults: Developing an appropriate care plan.: *Clinical Journal of Oncology Nursing* 2016;20(3):310-317.M
27. Mayo Clinic. Hematology: <https://www.mayoclinic.org/departments-centers/hematology/sections/specialty-groups/orc-20201287> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
28. McMullin MF: A review of the therapeutic agents used in the management of polycythaemia vera.: *Hematology and Oncology* 2007;25(2):58-65.
29. Mehta SR, Afenyi-Annan A, Byrns PJ, Lottenberg R: Opportunities to improve outcomes in sickle cell disease.: *Am Fam Physician* 2006;74(2):303-310.
30. Memiş S: Hematolojik sistemin değerlendirilmesi. Karadakovan A, Aslan FE, (editörler). *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım*, Adana, Nobel Kitabevi, 2010, ss: 627-687.
31. Moran M, Browning M, Buckby E: Nursing guidelines for managing infections in patients with chronic lymphocytic leukemia.: *Clinical Journal of Oncology Nursing* 2007;11(6):914-924.
32. Orkin SH, Fisher DE, Ginsburg G, Look AT, Lux SE, Nathan DG: Nathan and Oski's Hematology of Infancy and Childhood, 8th Edition, Philadelphia, WB Saunders, 2015.
33. Provan D, Singer CR, Baglin T, Dokal I: *Oxford Handbook of Clinical Haematology*, 3rd Edition, Oxford, Oxford Medical Publications, 2009.
34. Pui CH, Ewans WE: Treatment of acute lymphoblastic leukemia.: *New England Journal of Medicine* 2006;354(2):166 -178.
35. Ross SD, Allen IE, Probst CA, Sercus SM, Crean SM, Ranganathan G: Efficacy and safety of erythropoiesis-stimulating proteins in myelodysplastic syndrome: a systematic review and meta-analysis.: *Oncologist* 2007;12(10):1264-1273.
36. Smeltzer SC, Bare BG, Hinkle JL, Cheever KH: Assessment and management of patients with hematologic disorders. In: *Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing*, Twelfth Edition, Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins, 2010, pp: 903-975.
37. Steensma DP, Tefferi A: Anemia in the elderly: How should we define it, when does it matter, and what can be done?: *Mayo Clinic Proceedings* 2007;82(8):958-966.
38. Tam CS, Keating MJ: Chemoimmunotherapy of chronic lymphocytic leukemia.: *Best Practice and Research. Clinical Haematology* 2007;20(3):479-498.
39. Thomas ML: Strategies for achieving transfusion independence in myelodysplastic syndromes.: *European Journal of Oncology Nursing* 2007;11(2):151-158.
40. Tolich D, Blackmur S, Stahorsky K, Wabeke D: Blood management: Best practice transfusion strategies. *Nursing* 2013;43(1):40-47.
41. Tunalı A: Hematopoetik Sistem. Kaysı A. (ed). *İç Hastalıkları Semiyoloji*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2007. ss: 795-935.
42. Türk Hematoloji Derneği: *Ulusal Tedavi Kılavuzları*, 2018: <http://www.thd.org.tr/menu/94/online-kutuphane> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
43. Türk Kızılayı: Aferez, <http://www.kanver.org/sayfa/kan-hizmetleri/afarez/51> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).
44. Workman ML: Interprofessional collaboration for patients with problems of the hematologic System. Ignatavicius DD, Workman ML, Rebar CR. (eds) In: *Medical-Surgical Nursing. Concepts for Interprofessional Collaborative Care*, 9th Edition, Canada, Elsevier, 2018, pp: 795-839.
45. Young NS, Calado RT, Scheinberg P: Current concepts in the pathophysiology and treatment of aplastic anemia.: *Blood* 2006; 108(8):2509-2519.